

РЕЦЕНЗІЇ. ОГЛЯДИ. АНОТАЦІЇ

Подлевський С. Графіті Чернігова у соціокультурному просторі X–XVII століть. Монографія. Чернівці: *SCRIPTORIUM*, 2018. 276 с., іл.

Восени 2018 року в чернігівському видавництві «SCRIPTORIUM» побачила світ книга кандидата історичних наук Святослава Подлевського «Графіті Чернігова у соціокультурному просторі X–XVII століть». Монографія є плодом багаторічної роботи над дисертаційним дослідженням і вперше зібраними під одною обкладинкою відомостями про всі графіті, які вдалося виявити в Чернігівському регіоні.

Перший розділ роботи присвячено опису джерел та методології. Автор широко залучає дослідження як українських, так і зарубіжних авторів, у тому числі класичні археологічні та історико-лінгвістичні праці XIX–XXI ст. Ця частина роботи має значення з погляду теорії вивчення древніх написів.

Другий розділ є, мабуть, найцікавішим в монографії, оскільки в ньому розглядаються всі ті кириличні графіті, які виявлено в Чернігівському регіоні. С. Подлевський пропонує ті чи інші прочитання досліджуваних графіті, описує особливості їхнього накреслення, подає в додатках таблиці приблизного датування графіті. Так, тут розглядаються написи з Успенського собору Єлецького монастиря, Спасо-Преображенського собору та храму-усипальниці, Іллінської церкви та розкопок біля неї, Борисоглібського собору в Чернівці, Михайлівської церкви в м. Остер, Спасо-Преображенського собору та «Княжого терему» в Новгороді-Сіверському, а також – написи на гирьках і прясельцях, прикрасах та інших предметах, знайдених під час розкопок у Чернігівському регіоні.

У третьому розділі монографії автор аналізує некириличні графіті, зокрема, грецькі та латинські написи, а також різні значки, малюнки та подряпини, які в різний час приймалися різними дослідниками за написи.

Цінність монографії Святослава Подлевського полягає також у тому, що книга забезпечена кольоровими фотографіями графіті, поруч з якими автор подає промальовування накреслень, що дозволяє читачеві самостійно розглянути написи й зробити власний висновок про можливе розшифрування.

Пропонуючи своє прочитання графіті, автор розмірковує над особливостями епохи, ставлення середньовічної людини до епіграфіки й до слова взагалі, його символічним значенням. Це є перевагою монографії, що допомагає осмислити особливості соціокультурного простору епохи середньовіччя й українського бароко.

Книга написана лаконічною, науковою мовою і являє собою своєрідний путівник по пам'ятках епіграфіки Чернігівського регіону. Вона представляє особливий інтерес для лінгвістів як збірник матеріалів для дослідження і за короткий час після свого виходу з друку вже привернула увагу істориків-дослідників мови. Незважаючи на те, що деякі пропонувані автором прочитання є спірними й не остаточними, монографія дає можливість продовжити роздуми над їхнім можливим розшифруванням та заохочує до цього істориків і філологів.

Можна з упевненістю сказати, що робота С. Подлевського є важливим етапом у вивченні історії, культури та мови нашого регіону й України взагалі.

Світлана ШУМІЛО

DOI: 10.5281/zenodo.3253816